

BRANDON W. JONES

*Helemaal vrouw
en lente*

the house of books

Oorspronkelijke titel
All Woman and Springtime
Uitgave

ALGONQUIN BOOKS OF CHAPEL HILL, a division of WORKMAN PUBLISHING, New York
Copyright © 2012 by Brandon W. Jones
Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2013 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling
Mariëlla Snel
Omslagontwerp
b'IJ Barbara
Omslagillustratie
Topic Photo Agency/Corbis
Foto auteur
Michele Holley Jones
Opmaak binnenwerk
ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3805 8
ISBN 978 90 443 3806 5 (e-book)
D/2013/8899/18
NUR 302

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Een opmerking van de auteur

Delen van deze roman leggen de fysieke en psychische trauma's bloot die worden geassocieerd met de mensenhandel en seksuele slavernij. Om die reden is dit boek wellicht niet geschikt voor jonge lezers.

Een opmerking over de woordkeus

In deze roman heb ik het regionale woord *Hanguk* gebruikt om te refereren aan Zuid-Korea en Zuid-Koreanen en het woord *Chosun* voor Noord-Korea en Noord-Koreanen. Ik bied bij voorbaat mijn verontschuldigen aan bij lezers die bekend zijn met de Koreaanse taal, geschiedenis en politiek; zij zullen dit wellicht als een oversimplificatie ervaren, maar het was mijn intentie de scheuring in de Koreaanse identiteit te erkennen, zonder het verhaal ingewikkeld te maken met lange verklaringen. Het gebruik van een dergelijke terminologie is een complexe kwestie.

DEEL I

1

Gyong-ho voerde weer een broekspijp aan de krachtige oude gietijzeren naaimachine en telde de steken van de perfecte zoom. Geconcentreerd keek ze toe terwijl de naald over de ruwe stof danste, er met methodisch geweld in en uit pompte. Ze verbaasde zich erover dat de stof niet bloedde. Het paradoxale van naaien was dat zoveel brute kracht twee dingen met elkaar kon verbinden. In de verte verplaatste een wolk zich en gaf zo het zonlicht erachter weer de ruimte. Dat bescheen de smerige ramen hoog in de fabrieksmuur en verlichtte vlekkelig haar werkplek. Nu glinsterde de stekende naald. Gyong-ho was dankbaar voor dat licht omdat het de illusie van warmte met zich meebracht – ze kon de wolkjes van haar adem nog steeds zien en haar droge vingers deden pijn. De oude fabriek was opgetrokken uit beton, en gevuld met repen stof en echo's: een container vol vochtige, kille lucht.

Ze keek slechts even op. Kim Il-sung, de Grote Leider, en zijn zoon Kim Jong-il, de Geliefde Leider, keken uit hun goudkleurige lijsten op haar neer. Ze hingen aan de muur, aan alle muren – glimlachend, observerend en al haar bewegingen taxerend. Figuurlijk maakte ze een knieval, boog haar hoofd en werkte harder. Ze was niet goed genoeg. De portretten boezemden haar ontzag en

angst in. Bij de gratie van de Geliefde Leider kan ik zo goed leven, zei ze mechanisch in zichzelf.

Gyong-ho bevond zich in een nest vol geluiden. De lucht om haar heen was vol gezoem en geratel en het staccato geluid van honderd naaimachines die willekeurig werden aan- en uitgezet. Lampen en machines zorgden voor een elektrische lading; hetzelfde leek te gelden voor de fabrieksarbeidsters, die door onzichtbare boeien aan de muren waren gekluisterd. Scherpe scharen knipten draden door, scherp staal gleed over scherp staal. Al die geluiden werden bij elkaar – in toom – gehouden door de schuifelende voetstappen van de voorman die wraakzuchtig zijn rondes door de fabriek liep, slepend met zijn verminkte voet. Bonk, schuifel... stap, bonk, schuifel... stap. Die geluiden waren voor Gyong-ho een soort muziek. Ze hielpen haar zich te concentreren, hielden een deel van haar geest bezig dat altijd probeerde orde in de chaos te scheppen.

De voorman schuifelde moeizaam dichterbij haar toe en zij raakte gespannen. Zijn sterke lichaamsgeur kwam voor hem uit, pinde haar vast op haar stoel. Hij was zuur en licht ontvlambaar. Hij bleef recht voor haar staan en ze kon zijn raspemde ademhaling horen, bespeurde de rook in zijn adem. Zonder naar hem op te kijken kon ze zijn scheefhangende gezicht vol littekens zien, de afkeurende frons. Hij bromde iets en schuifelde toen weer verder. Gyong-ho ademde uit. Ze wist dat de pijn die hij zo overduidelijk had erop wees dat hij een onberispelijk burger was. Ondanks die pijn was hij de hele dag op de been omwille van de glorie van de Republiek.

Voorman Hwang dulde geen enkele onderbreking van het productieproces. Zelfs als je heel nodig naar de wc moest reageerde hij woedend en vernederde hij je in het openbaar. EET GEEN SOEP stond er op een bord aan de muur. Dat was een campagne die het doel had de productie te verhogen door bezoeken aan de wc aan banden te leggen. Helaas voor Gyong-ho was er die morgen in het weeshuis alleen soep geweest. Ze had geprobeerd er niet te veel van te eten, maar ze had honger gehad. Dus probeerde ze nu haar

overvolle blaas te negeren; ze bewoog haar heupen naar voren en naar achteren op het ritme van de naaimachine.

Ze werkte snel en precies, voerde broekspijpen, taillebanden en manchetten aan haar hongerige machine – zo snel als hij die kon opeten. Ze werkte om een herinnering voor te blijven die haar achtervolgde, haar dreigde vast te pakken en een hete adem in haar nek blies. Ze was bang dat die herinnering haar zou inhalen als haar tempo ook maar even iets inzakte, en haar nek zou vastpakken met een zwart gehandschoende klauw. Het was een duivel die haar achtervolgde door een lange gang. Het geluid van zijn harde schoenen weergalmde, zijn stappen waren groter dan de hare, zijn leren handen streken langs de haartjes in haar nek terwijl hij haar probeerde te pakken. Telkens weer dreigde hij haar in te halen. Mentaal racete ze voortdurend, om aan de herinnering te ontsnappen.

Ze waagde het even naar rechts te kijken. Il-sun, haar beste vriendin, was bijna klaar met een manchet. De zoom zwabberde als een dronken man en een van de broekspijpen leek iets langer dan de andere. Het was een wonder dat zij daarmee wegkwam, maar zij was aantrekkelijk om te zien. Zonlicht leek zich overal aan haar vast te hechten. De meeste dagen gleed het in stralen over haar lichaam, waardoor je haar wel van top tot teen moest opnemen. Ze was mooi, ondanks de donkere kringen van slaapgebrek onder haar ogen; haar lethargische bewegingen waren vloeiend, leken een openlijke uitnodiging om haar te strelen. Ze had een hartvormig gezicht, pruilende rode lippen en ondeugende ogen. Haar huid was vlekkeloos glad; steile haren hingen als een zwart gordijn tot net over haar schouders. Binnen een enkel jaar had haar lichaam een nieuwe vorm gekregen waardoor haar heupen en schouders zich tegengesteld – hypnotiserend – bewogen als ze liep. Mensen draaiden hun hoofd om om haar na te kijken. Ze straalde dan nog meer. Vooral mannen reageerden sterk op haar aanwezigheid en konden ineens geen woord meer over hun lippen krijgen, kregen een angstige en hongerige blik. Dat stond Gyong-ho niet aan.

Ze was bang dat Il-sun het dagelijkse quotum weer niet zou ha-

len. Voor de vijfde dag op rij. Hoelang kon ze zo onverschillig blijven voor het bevoegd gezag? Het leek alsof ze niet begreep wat de gevolgen zouden zijn van haar individualistische houding.

Ze werkten nog geen jaar in de fabriek. Als zeventienjarigen waren ze opgewonden geweest toen ze zich mochten aansluiten bij de volwassenen. Elke dag naar de fabriek gaan was iets nieuws: een welkome onderbreking van het saaie schoolregime. Ze hadden zich volwassen gevoeld als ze elke ochtend het weeshuis uit liepen in hun fabrieksuniform – felrode pet, gestreken wit shirt en een marineblauwe broek – en de jongere meisjes hadden met ontzag en respect naar hen gekeken. Ze gingen trots en doelbewust naar de fabriek, alsof elke volgende dag opwindender en bevredigender zou zijn dan de vorige. Dit werd het Arbeidersparadijs genoemd. Maar binnen de kortste keren beheersten ze de basistechnieken van het naaien en bleken ze voor hun werk ook niet veel meer nodig te hebben: de stof snijden, lappen op elkaar leggen, naaien, knippen, snijden, op elkaar leggen, naaien, knippen. Dag in dag uit maakten ze dezelfde broeken. Het werk was al snel niet meer opwindend maar eentonig, zeker onder leiding van de afschrikwekkende en chagrijnige voorman.

Eindelijk weerklonk er een fluit en kondigde de voorman met duidelijke tegenzin aan dat de lunch werd geserveerd in de kantine. Gyong-ho en Il-sun gingen staan en liepen op de rigide militaire manier het atelier uit. Gyong-ho vroeg zich af of er een echte lunch op het programma stond, of de gewone, alledaagse zaagmeelpap.

De vrouwen splitsten zich op in kleine groepen en er werd druk gerebbeld. De martiale sfeer in het atelier leek een scherp contrast te vormen met het nonchalante gedrag in de kantine – alsof ze mieren waren die in vrouwen waren veranderd en straks weer in mieren zouden veranderen. Af en toe werd er gelachen en op de achtergrond kwam een partijlied blikkerig door de luidsprekers. Gyong-ho ging naar de wc. Toen ze terug was ging ze samen met Il-sun in de rij staan, wachtend op haar portie van die dag: een beetje rijst en een schijf gekookte kool. Op de muur achter de bar

hing een poster van gezette *Chosun* die over een hek van prikkeldraad heen eten gaven aan uitgemergelde en in lompen gehulde *Hanguk*. Amerikaanse soldaten met lange neuzen en woeste ronde ogen hielden de *Hanguk* met hun laarzen tegen de grond gedrukt en de handen van de *Hanguk* waren wanhopig uitgestrekt. De tekst op de poster luidde: DENK AAN ONZE KAMERADEN IN HET ZUIDEN. Gyong-ho en Il-sun kregen hun kommetje en gingen aan een tafel in een hoek zitten.

‘Hoelang denk je dat we etensvoorraden voor de *Hanguk* moeten aanleggen?’ vroeg Il-sun terwijl ze moedeloos naar haar magere rantsoen keek.

‘Tot de Amerikanen hen niet meer uithongeren, neem ik aan,’ zei Gyong-ho.

Het was algemeen bekend dat de imperialistische Amerikanen de *Hanguk* wreed onderdrukten en dat de *Hanguk* er intens naar verlangden het Koreaanse schiereiland te herenigen onder de Geliefde Leider. Daarom legde de Geliefde Leider voedselvoorraden voor hen aan en vroeg hij zijn volk een groot deel van hun dagelijks rantsoen op te offeren om de ongelukkige mensen in het zuiden te helpen.

‘Dat kan, maar ik zou alles overhebben voor een stukje varkensvlees,’ zei een andere vrouw aan hun tafeltje niet al te zacht. Daarop volgde een gespannen en ongemakkelijke stilte. Niemand durfde adem te halen. Zoiets zeggen stond gelijk met de Geliefde Leider een klap geven; iedereen die de opmerking had gehoord kon door het verraad worden besmet.

‘Maar het is het waard voor onze dierbare kameraden in het zuiden,’ voegde ze er snel aan toe, en ze dwong zichzelf te glimlachen naar de rijst die op haar eetstokjes balanceerde. ‘We hebben het aan de glorie van de Geliefde Leider te danken dat we zo goed kunnen eten.’

De gesprekken werden hervat. Het was alsof er stof met een bezem onder een hoek van het kleed was geveegd. Zo praten was gevaarlijk.

Twintig minuten later klonk de fluit, die aankondigde dat de

lunchpauze voorbij was. Voor Gyong-ho en Il-sun was de onderbreking van te korte duur geweest. Nu waren ze weer mieren die terugmarcheerden naar het atelier. Ze gingen naast hun werkplek staan, met hun voeten iets uit elkaar en hun handen op hun rug. Niet alle voormannen eisten zoveel militaire striktheid van hun werknemers, maar voorman Hwang behoorde tot de oude garde. De werktijd begon met een loflied op de stichter van het land, en daarna nam hij het woord.

‘Kameraden, ik hoef jullie niet in herinnering te brengen dat er geen hoger doel bestaat dan het dienen van onze Geliefde Leider.’ Zijn stem klonk laag en knarsend. ‘Het is een eer dat hij het jullie toestaat hem te dienen in de kledingfabriek van het volk. Ik denk echter soms dat jullie dat geschenk niet voor de volle honderd procent waarderen. Elke dag zie ik zelfgenoegzaamheid en luiheid.’ Hij keek naar Il-sun en Gyong-ho schrok. ‘Dat moet worden uitgeroeid!’ Om nadruk op die mededeling te leggen sloeg hij met een tot een vuist gebalde hand in de palm van zijn andere hand. Gyong-ho voelde een schokgolf langs haar ruggengraat gaan; bijna hoorbaar snakte ze naar adem. ‘We moeten ons voorbereiden op de dag waarop de imperialistische honden, de Amerikaanse ellendelingen en hun strooplikkende bondgenoten, ons aanvallen. We zijn nog altijd in oorlog, ook al horen we hun bommen niet meer en voelen we hun bajonetten niet meer in onze harten. Ze zijn bang voor de Geliefde Leider en het machtige Chosun-leger. Ze zijn bang als beesten die in een hoek zijn gedreven, en net als in een hoek gedreven dieren zullen ze uiteindelijk de aanval kiezen, ook al weten ze hoe hopeloos hun kansen zijn. Dus moeten we op die dag voorbereid zijn. Ieder van ons dient zich af te vragen wat hij of zij voor de Geliefde Leider kan doen.’ Hij zweeg even om het dramatische effect te vergroten. ‘Jullie moeten precies doen wat er van jullie wordt gevraagd, zonder vragen te stellen en zonder te klagen.’ Peinzend liep hij even te ijsberen.

‘We halen onze quota niet. Jullie moeten allemaal harder werken, sneller naaien en geen vergissingen maken. Vergissingen zijn hier een behoorlijk groot probleem geworden. Elke keer wanneer

je een zoom moet uihalen en overdoen...' Hij keek naar het smerige plafond, zoekend naar woorden die hem niet te binnen leken te schieten. 'Voor elke steek die je moet overdoen moet een goede man of vrouw in *Chosun* met bloed betalen.' Hij legde veel nadruk op het woord 'bloed' en keek met een harteloze en beschuldigende blik in zijn ogen het atelier rond.

Iedereen hield beklemd de adem in. Gyong-ho had het gevoel dat zij als enige schuldig was aan de imperialistische gesel en vroeg zich af hoe ze in vredesnaam harder kon werken om daar definitief mee af te rekenen. Ze keek even naar Il-sun, die haar hoofd naar voren hield en haar ogen dicht had. Ze wekte de indruk dat ze diep nadacht over de toespraak van de voorman, maar Gyong-ho wist dat ze stond te slapen. Dat haar vriendin haar gebrek aan respect voor het bevoegd gezag zo nonchalant kon laten blijken verbaasde haar en beledigde haar, maar ze was er ook van onder de indruk. Dat ze staand in slaap kon vallen was een kunst op zich. Il-sun dreigde voortdurend in de problemen te komen, maar wist altijd net aan straf te ontsnappen. Gyong-ho vreesde voor haar veiligheid. Voor Il-sun waren de gevaren die om elke hoek en onder elke steen op de loer lagen machteloze, fictieve schaduwen. Voor Gyong-ho bestonden ze echt. Il-sun begreep niet wat ze riskeerde door onbezonnen, opstandig en uniek te zijn. Wist ze maar wat ik heb moeten doorstaan, dacht Gyong-ho.

Door die gedachte botste ze tegen een onuitgesproken grens van haar bewustzijn op, betrad ze een terrein waarop ze zich niet durfde te begeven. Een herinnering flitste in felle kleuren, voedde zich met het droge aanmaakhout van haar angst, en de fabriek om haar heen vervaagde. Opeens hoorde ze de voetstappen weer. Ze naderden haar snel, van achteren. Harde schoenzolen op een lange, kale gang, gedempte stemmen, ruw gelach, het licht van een naakt peertje. Koude en natte voeten, een elektrische schok.

Wanhopig, om dat gevoel van zich af te zetten, begon ze dingen te tellen. Wat voor dingen dan ook.

Ze telde naalden in een speldenkussen – achtenveertig.

Ze telde kale peertjes – zestien.

Ze telde knoopjes op het hemd van de voorman – zeven.

Ze vermenigvuldigde peertjes met knoopjes en deelde ze toen door naalden – twee punt drie repetent.

Twee punt drie repetent maal twee punt drie repetent is vijf punt vier repetent.

Vijf punt vier repetent vermenigvuldigd met twee punt drie repetent is twaalf punt zeven nul drie zeven nul drie repetent...

Met elk getal kreeg haar geest meer grip op de dingen en verdwenen de inktzwarte gedachten verder naar de achtergrond. Ze was de weergalmende voetstappen weer vóór, kon ze horen wegsterven.

De wortel van twaalf punt zeven nul drie zeven nul drie repetent is drie punt vijf zes vier twee...

‘Kameraad Song!’ blafte de voorman luid, en Gyong-ho was met een klap terug in het atelier. Hij stond recht voor haar, vlakbij, en hulde haar in een zure ademwolk van kimchi. Kimchi was een luxe die bij zijn rang hoorde en niet was weggelegd voor mensen als Gyong-ho. ‘Kameraad Song Gyong-ho! Wilde je iets zeggen?’ Het klonk eerder als een dreigement dan als een vraag.

Ze keek om zich heen en zag dat de andere naaisters al achter hun machines zaten en angstig haar kant op keken. Ze was zo in het rekenen opgegaan dat ze het commando om te gaan zitten niet had gehoord. Nu voelde ze zich als een spijker die zich uit een stuk hout had gewerkt en om een hamer smeekte tot zijn kop weer in het hout was verzonken. Als je je onzeker voelde, had ze geleerd, kon je slechts één ding veilig doen. Ze drukte haar handen tegen haar borstkas, perste een glanzende traan uit haar oog en zei met overslaande stem: ‘Kameraad voorman, ik ben zo dankbaar. Door de gratie van de Geliefde Leider ben ik hier. Ik ben het niet waard hier te zijn. Ik ben nog minder waard dan modder. Minder dan slik in een vijver. Toch heeft onze Geliefde Leider het me toegestaan in deze kledingfabriek te werken. Daar ben ik zo dankbaar voor.’ Ze boog haar hoofd en bleef staan.

‘Heel goed, kameraad Song,’ zei de voorman. ‘Ik hoop dat de anderen iets van jou zullen leren.’ Hij draaide zich om en leek te

genieten van de pijn die door zijn verminkte been schoot. ‘Kameraad Song weet dat ze een zeldzame tweede kans heeft gekregen. Ze weet dat ze die eigenlijk niet waard is. Dat stemt haar dankbaar. Je mag gaan zitten, kameraad Song. En nu allemaal aan het werk!’

Gyong-ho ging opgelucht zitten en begon te naaien.